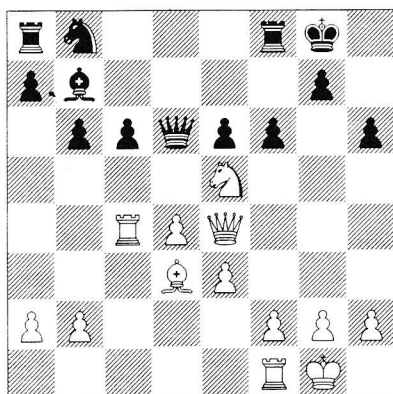

Bijv. 24.Kg2 Te2 25.Kg1 (25.Kh3 Dh6 26.Kg4 f5 en spoedig mat) 25... De6 en wit kan zich niet meer uit de omklemming bevrijden.

Larsen - Donner

BBC TV 1978 één uur per persoon.

1.c4 e6 2.Pc3 d5 3.d4 Pf6 4.Lg5 Le7 5.Pf3 h6 6.Lh4 0-0 7.Tc1 Pe4 8.Lxe7 Dxe7 9.e3 c6 10.Ld3 Pxc3 11.Txc3 dxc4 12.Txc4 b6
 Beter is 12... Pd7 gevolgd door e5.
 13.0-0 Lb7 14.Pe5 Dd6 15.Df3 f6 16.De4

16... fxe5?

16... f5.

17.dxe5 Dd8 18.Dh7+ Kf7

19.Lg6+ Ke7 20.Dxg7+ Tf7

21.Dxf7

1-0

Wending

(Harry Grondijs)

Inleiding

Omdat er bij een aantal lezers van dit blad een grote honger bestaat naar elke grein kennis over een van de grootste (forste?) schaakmeesters die Nederland gekend heeft, wil ik als inleiding tot het eigenlijke onderwerp van dit stukje hun mijn onbeduidende maar veelbetekenende

persoonlijke herinneringen aan Donner niet onthouden.

Herinnering één:

De V en D simultaanseance in 1959 in Heerlen. Er valt een schaduw over de ganse bovenverdieping. *Donner = Galactus.*

Herinnering twee:

In 19.. vond in Leiden een vierkamp tussen een aantal schaakmeesters plaats. In de kelder van het gebouw bestreed minister Beernink urenlang het langharig tuig onder de goedkeurende blik van zijn verschrikkelijk lieve, want verschrikkelijk geduldige vrouw. Zij stond (ready when you are) en wij zaten. Het waren de dagen van Green Grass and High Tide. Op een gegeven moment kromp het immense gebouw samen. *'...Geen...Gauloises...meer...word weer... Donner!'*

Herinnering drie:

'In die tijd' nam ik deel aan een simultaanseance tegen Donner in Leiden. Mijn koning had om begrijpelijke redenen de plaats van de fianchetto-loper op g7 moeten overnemen en stak even later zijn eigenwijze kopje aarzelend op f6 naar buiten. *'Gewond!'*, zei de grootmeester opeens. Ik was ontsteld. Tegen wie sprak hij? Hij die zich slechts placht te voeden met de Energie van Levende Planeten? Kon Hij (60 meter hoog, gewicht 800 ton, omhangen met octasen en Kingkoniums) mij überhaupt zien?

Symmetrie en echo

Het boek van Münninghoff is geweldig en ontroerend! Met als hoogtepunt de ontmoeting van Donner en Euwe in de woestijn, verkleed in witte en zwarte smoking, en Donner vraagt: *'Grand-Maitre. Hoe zou ik ooit van U kunnen winnen?'*

Dan gaan de haartjes op je onderarmen wel even recht overeind!

We zijn aangeland bij het onderwerp van deze bijdrage. Donner had heel lang een echte vader, die was overleden (in 1983), en zou nooit meer overwonnen kunnen (of hoeven te) worden. Dat is de symmetrie. De echo is wat iemand anders zijn vader enkele duizenden jaren eerder in diezelfde of een andere woestijn meende te moeten toevoegen.

Wiskundig schijnt symmetrie iets te maken te hebben met ongevoeligheid voor veranderingen van bepaalde eigenschappen van een object onder sterk gewijzigde omstandigheden. Zelf beschouw ik in mijn boek symmetrie als het zichtbare, meer ruimtelijke, terwijl de echo meer innerlijk, temporeel werkt. Echo ligt dus veel dichterbij het wiskundige idee van symmetrie, omdat de uiterlijke schijn van de zichtbare symmetrie bepaald niet ongevoelig is voor 'sterk gewijzigde omstandigheden'.

Donner wist in ieder geval alles van symmetrie in het werk van Harry Mulisch. In de beschouwing *'Een Droomanalyse (BZZTOH, 1979)'* behandelt Donner de symmetrie in de bundel *'Oude Lucht'* tussen het eerste verhaal *'De Grens'* via het middelste verhaaltje *'Symmetrie'...* *'...dat als draaipunt lijkt te fungeren (pagina 11)'*, naar het titelverhaal *'Oude Lucht'*. In dit verhaal zag Donner iets of begreep iets, of begreep iets te zien, dat ook bij nauwkeurige bestudering van dit clubblad valt te begrijpen, of te zien, of kan worden begrepen te zien.

In een bespreking van *'Een Droomanalyse'* schrijft Maarten 't Hart *'Het woord droomanalyse kan twee dingen betekenen...: het kan betekenen analyse van een droom en het kan ook betekenen een heel goede, prachtige analyse (NRC van 23-2-1979).'* Dat Donner aan een *'schaakanalyse'* refereert komt zo te lezen zelfs niet bij 't Hart op. Ongelofelijk? Oppervlakkigheid? Neen hoor,

het valt vanuit seautoscopisch oogpunt heel eenvoudig te verklaren: verdringing! De Pion moest destijds immer nog Dame worden en probeerde onbewust haar eigenlijke doelstelling te verheimelijken! Maar over dat thema meer op een andere plek of een andere keer.

Donner versterkt de echo's door parallelen met ouder werk van Harry Mulisch te trekken. Het zoeken naar symmetrie komt voort uit het verlangen naar echte betekenis, die bij gebrek aan betekenis in de afzonderlijke zaken, wordt gecreëerd door die afzonderlijke zaken naar elkaar te laten wijzen.

Harry Mulisch schreef het al: '... het toeval - de verbazende coincidentie van twee of zelfs meer gebeurtenissen, die licht op elkaar schijnen te werpen...' ('De Gezochte Spiegel', pagina 19).'

In de schaakcompositie wordt dit verlangen bevredigd.

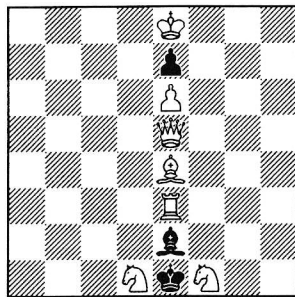
Symmetrie

De ongekroonde kampioenen van de symmetrie waren ooit Dr. Pauly (componeerde duizenden meesterlijke problemen) en T.R. Dawson (profeet en verlosser van het sprookjesschaak). Samen schreven zij het boek 'Asymmetry' in A.C. White's Christmas Series, 1927. Zij wijzen erop dat symmetrie geen relatie heeft met de randen van het schaakbord, maar enkel met de positie van de schaakstukken ten opzichte van elkaar: 'If the men were held in situ by a rigid wire frame we could lift the whole position from the board like a new chess toy, and it would be a symmetrical object wherever we placed it, whether with the constituent chess men on square centres of a chess board, or on the table beside the board...' ('Asymmetry', pagina 8).'

De positie op het bord kan nooit een volmaakte symmetrische entiteit

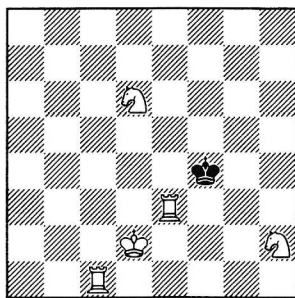
vormen vanwege het even aantal lijnen en rijen. Er is er altijd een teveel cq. te weinig. Daarvan kan de compositie gebruik maken.

In de Hamilton ligt het veld a1 in de extra ruimte en spreken we van een *positief* thema, terwijl in het geval van een *negatief* thema het gebruik aan ruimte juist wordt nagestreefd (tbv pat).

C.D.P. Hamilton, Milwaukee Telegraph, 1883, mat in 2, 1142.11

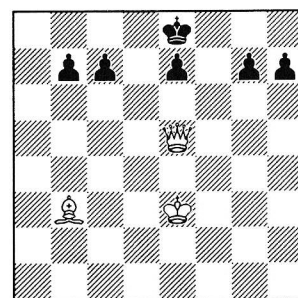
Het volgende probleem van Mevrouw Baird staat in dienst van een negatieve kijk op het *positieve* thema: immers de zee van extra ruimte werpt de vraag op of niet eerder de aandacht moet worden gevestigd op het ontbreken van het enkele veld i4 - alleen om de dual eruit te halen.

Mrs. W.J. Baird, The Chess Amateur, 1924, 3m, 202.00

Die lossen we toch even zelf op, mannen?

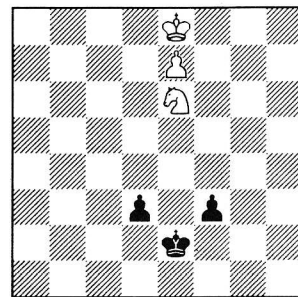
Dan nog een voorbeeld waaruit blijkt hoezeer positie en bord met elkaar verstrengeld zijn, ze kunnen eigenlijk niet zonder elkaar.

W. Meyer, Funkschach, 1925, mat in 3, 1001.05

In dit probleem creëert de sleutelzet (1. Le6) de symmetrie. Speelt de zwarte koning naar links, dan profiteert wit van de 'extra' ruimte op a5 en schakelt het ontbreken van de i-lijn de dual uit. Speelt daarentegen de koning naar rechts, dan biedt de extra ruimte a1 en schakelt het ontbreken van h5 de dual uit. Een actief samespel van positie en bord.

T.R. Dawson heeft ook een honderdtal studies gecomponeerd waaronder deze:

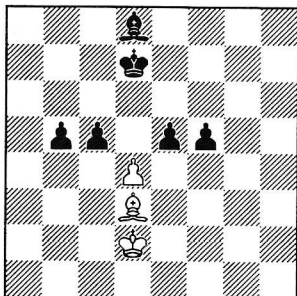
T.R. Dawson, The Chess Amateur, 1924, 1ste Eervolle Vermelding, +, 1.12

1. Pd4† Ke3 2. Pxf3 Kxf3 3. Kf8 d2 4. e8D d1D 5. Dh5† wint; maar niet: 1. Pf4? Ke3 2. Pxd3 Kxd3 3. Kd8 f2 4. e8D Kd2!, eigenlijk wel logisch: de f-pion hoeft niet zo nodig meteen te promoveren, 5. Db5 Ke1 6. Db1† Ke2 etc. remise. De notie van extra ruimte komt op een andere manier tot gelding dan bij problemen.

De wezenlijke asymmetrie van het

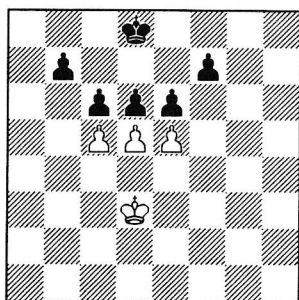
schaakspel als uiterlijke verschijning ontzegt dit soort van symmetrie de betekenisvolle 'kick' die echo's tweeweg kunnen brengen.

In de eindspelstudie is symmetrie als idee weinig te vinden terwijl er toch nieuwe mogelijkheden zijn, zoals uit de volgende twee studies van een onbekende Fin moge blijken.

O. Rühimaa, Suomen Sosialdemokratii, 1942, =, 40.14

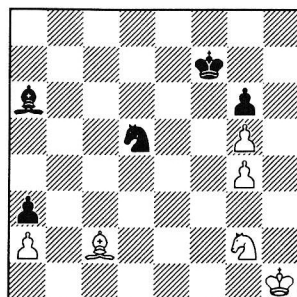
1. Lxb5† Ke6 2. dxc5 e4 3. Lf1 f4 4. Lg2 Ke5 5. Ke2 remise; de witte loper pendelt heen en weer tussen h1 en g2; maar niet: 1. Lxf5† Kc6 2. dxe5 c4 3. Lb1 b4 4. La2 Kc5 5. Kc2 Lc7 6. e6 Ld8 7. Kb2 Le7 8. Kc2 Lf6 en wint. Wit gebruikt de asymmetrie van het bord om zedwang te vermijden.

O. Rühimaa, Helsingin Sanomat, 1942, =, .35

1. dxe6 dxe5 2. exf7 Ke7 3. Ke4 Kxf7 4. Kxe5 Ke7 5. Kf5 = (5. ... Kd7 6. Ke5 Kc7 7. Kd4 Kb8 8. Kc4 Ka7 9. Kb4 Ka6 10. Ka4); maar niet: 1. dxc6 dxc5! 2. cxb7 Kc7 3. Kc4 Kxb7 4. Kxc5 Kc7 5. Kb5 Kd7 6. Kc5 Ke7 7. Kd4 Kf8 8. Ke4 Kg7 9. Kf4 Kh6 en zwart wint.

In het eerste werk wordt in de verleiding de extra ruimte gebruikt om de oppositie te veroveren, die in de hoofdvariant wit in de schoot valt.

O. Pervakov en An. Kuznetsov, 1987, gedeelde 1ste/2de Prijs, +, 44.32

Een wel zeer geslaagde evocatie van de idee 'symmetrie', biedt het meesterwerk van twee Moskouse grootmeesters van de eindspelstudie:

1. Lb3 Ke6 2. Pf4† Kd6 3. Lxd5 Ke5 4. Pe6 Lc8 5. Pc7 Kd6 6. Pa8 Lxg4 7. Pb6 Kc5 8. Pc4 Le2 9. Pe3 Kd4 10. Pg2 Kxd5 11. Pf4† wint.

Op een andere plaats schreef ik over deze studie de ietwat uit de hand gelopen uitleg (vrij vertaald): '[Kuznetsov en Pervakov)]... bereiken een synthese tussen een complex geometrisch patroon aan de ene kant: een paardenovaal (sic), van g2 omhoog draaiend en terug naar g2, die lijkt te worden getrokken door de cirkelende beweging van het witte paard en de loper rondom de koning. De zwarte loper dient als de as die de cirkel voort trekt. Tegelijkertijd brengt de studie het logische doel tot stand om tweemaal op f4 schaak te geven, eenmaal om het paard op d5 te veroveren, en, veel later, nogmaals om de loper te slaan die in het draaiproces naar e2 is getrokken ('NeverEnding', pagina 399)'. Er is een as, dus (a(s))ymmetrie.

De symmetrie is imaginair, we hebben weet van een as zonder dat zij direct visueel zichtbaar is, en waarschijnlijk wordt de as niet gemakkelijk 'herkend' door spelers

beneden een bepaald niveau, of zonder gevoel voor de binnenkant van het schaakspel. Het is de taak van de eindspelstudie dit soort betekenissen te verpakken. Wat dat betreft is de studie dan ook zwaarwichtiger, filosofischer, dan het speelse probleem.

Echo

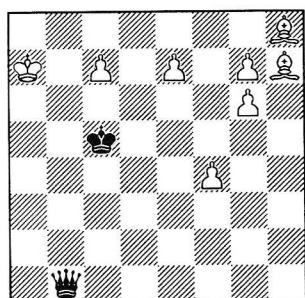
Wat we eigenlijk het liefste willen zegt A. C. White, de man van de Christmas series, in het boekje gewijd aan de probleemcomponist R. Braune '...is that other form of symmetry, what is often called Echo. Symmetry of play and Echo are often the same with the difference however, that symmetry always demands the presence of an axis, whereas Echo is just plain repetition ('Robert Braune Apotre de la symétrie', pagina 11).'

In 'NeverEnding' gooi ik alles op een hoop in hoofdstuk 13, uit schrik omdat ik vergeten was dat echo óók een probleemthema is waar zelfs een hele, de Boheemse ofte wel Tsjechische, school op gebouwd is. Dit artikel is een poging tot nuancering.

Het onderscheid tussen symmetrie en echo is ook op het denkbeeldige vlak van belang. In de studie van Pervakov en Kuznetsov dringt de gedachte aan symmetrie zich op, hoewel deze niet meteen te zien valt. Bij echo's gaat het om zelfstandige herhaling van manoeuvres of effecten, wendingen. Minder eigenlijk dan om de opeenstapeling van varianten die tot pat leiden, of het herhaalde afvuren van een batterij, zoals in de mode is geweest in de eerste decennia van deze eeuw.

Ook hoeft er geen gelijkwaardigheid te zijn (dus geen 'plain repetition' zoals in het probleem), integendeel, componist, zwak de herhaling maar af totdat alleen de echt ijverige student haar nog op zal merken. In de volgende twee composities, hoe

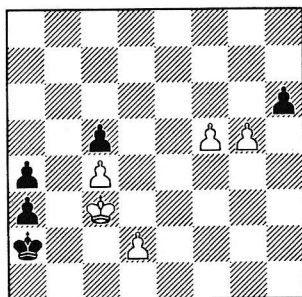
mooi ook, zou ik niet van echo's willen spreken:

G. Nadareishvili, Leninskaja Smenu, 1965, =, Zwart aan zet, 302.50

1. ... Db6† 2. Ka8 Dc6† 3. Kb8 Kb6 (indien 3. ... Db6†? dan 4. Kc8 Kd6 5. e8P† en wit trekt zelfs aan het langste eind) 4. c8P† Ka6, dreigt mat op b7, 5. Pd6 Dxd6† 6. Kc8 Kb6 7. e8P De6† 8. Kd8 Kc6, dreigt mat op d7, 9. Pf6 Dxf6† 10. Ke8 Kd6 11. g8P Dxd8 12. Kf7 Dc3 13. f5 =.

Een groteske (wit of zwart heeft slechts een stuk, zie ook het artikel van Alain Pallier over 'Mini-maxi Monsters', in het STES-JOURNAL, nummer -1). Een kunststukje van de geniale Nada. Hij componeerde een NooitEindigende stroom van studies met iedere keer weer een fris idee(-tje). Een groot paardenliefhebber bovendien. Hoe bestaat het!

L.B. Salkind, La Stratégie, 1916, +, .44

1. Kc2 en nu,

A: 1. ... hxg5 2. f6 g4 3. f7 g3 4. f8L g2 5. Lxc5 wint;

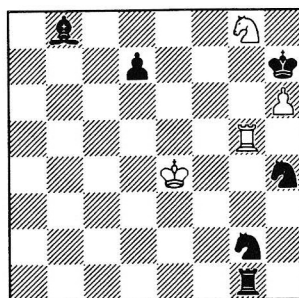
B: 1. h5 2. g6 h4 3. g7 h3 4. g8B

h2 5. Ld5 wint evenzeer.

Prachtig natuurlijk, een kameleon echo, maar mijn inziens zonder het ware echogevoel vanwege de te grote gelijkwaardigheid van de twee varianten.

In de tijd dat de opstapeling van pats en batterijen in de mode was gold Leonid Kubbel toonaangevend in Leningrad en L.B. Salkind in Moskou. Helaas timmerde Salkind ook als econoom aan de weg. In 1930 werd hij weggevoerd en stierf in het kamp tijdens de oorlogsjaren. Een halve eeuw verguizing en vergetelheid volgde.

In de index van Kubbel's boek '250 Studies' uit 1938, worden meer dan 40 studies geklasseerd onder het hoofd: SYMMETRIE OF ECHO. Vaak gaat het echter om echo van de harde soort, geknal van het zware geschut, maar dit soort kamermuziekjes staat ook op zijn naam:

K.A.L. Kubbel, WZSPS, 1938, 2e Prijs, =, 437.11

1. Tg7† Kh8 2. Pf6 d5† 3. Kxd5 en nu:

A: 3. ... Pf4† 4. Kc6 Txd7 5. hxg7† Kxd7 6. Pd7 La7 7. Pb6 Lb8 8. Pd7 =;

B: 3. ... Pe3† 4. Kc6 Txd7 5. hxg7† Kxd7 6. Pe8† Kg6 7. Pc7 La7 8. Pb5 Lb8 9. Pc7 =.

De bouwtechnische student wijs ik op de scharnierfunctie van de paardzet 6. Pe8† in variant B.

In beide varianten wordt de zwarte looper beurtelings aangevallen - met maar één 'vluchtveld' - en afgesloten. De loperzetten zijn hetzelfde

maar de paardzetten iets anders, waardoor het thema visueel wordt omgedraaid.

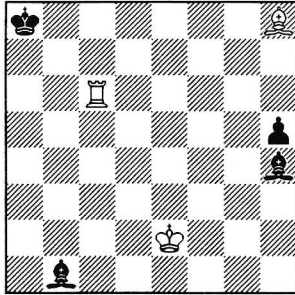
Dit illustreert mijn (huidige) opvatting over de ware echo. De manier waarop de herhaling is weggestopt, versterkt onze onbewuste overtuiging dat het niet om kunstmatig gecreëerde herhaling gaat maar om iets betekenisvol, van hogerhand aangereikt zagezegd. Omdat de mens het toeval niet kan creëren, mag God het ook niet - van sommigen. In de muziek is het niet anders. De herhaling van het thema wordt vervormd en afgezwakt, klinkt zachtjes of van ver, of zelfs helemaal niet meer - alleen in het hoofd (FOR THOSE ABOUT TO ROCK!). In de literatuur pakken ze het anders aan. Daar wordt de echo, of de suggestie van een echo, altijd helemaal aan het einde geplaatst. Twee handzame voorbeelden: de echo van de doodscreet die opklinkt uit het trappenhuis vóórdat de ongelukkige zich naar beneden stort in het verhaal van F. Bordewijk 'N. Nilling te Nille-Bizybië': 'Om te kunnen beseffen dat het zijn eigen stembanden geweest waren die dit onvergetelijke horensignaal van het afscheid hadden voortgebracht kreeg hij eenvoudig geen tijd van leven meer', en de slotzin uit 'Twee Vrouwen' van Harry Mulisch welke eveneens zo beroemd is dat ik haar hier even zal herhalen: 'Ik kan eerder beneden zijn dan de echo van mijn schreeuw terug is'.

Echo's en echo's

Er bestaan soorten van echo's en gradaties: de eenvoudigste vorm is misschien de twin, maar de tweelingstudie is een zeldzaam fenomeen zoals de bewust geconstrueerde studie zeldzaam is. Wel zijn er veel studies die erg op elkaar lijken (materiaalstudies) maar dat is iets anders.

De ware specialist van de ware echo

in de eindspelstudie was ooit de Tsjech Prokop (let op de afgezwakte symmetrie in zijn naam alleen al). Hier zijn enkele van zijn parels:

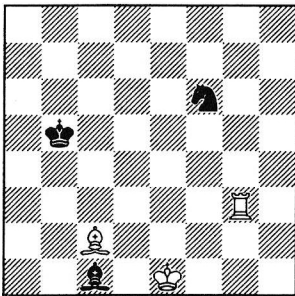
F. Prokop, Komando Pervenstro USSR, 1925, +, 170.01

1. Tc5, dreigt 2. Ta5† en 3. Tb5†, en nu:

A: 1. ... Ka7 2. Tc4 Le7 3. Tc7† wint;

B: 1. ... Lg6 2. Tc4 Le7 3. Tc8† Kb7 4. Tg8 Lf5 5. Tg7 en wint.

Wat wit betreft is variant B variant A plus enkele zetten.

F. Prokop, Basler Nachrichten, 1924, +, 143.00

1.Kd1 Lf4 2. Tf3 en nu:

A: 2. ... Pd5 3. Le4 Pe3† 4. Ke2 Lg5 5. Tg3 Lf4 6. Th3 Kc4 7. Kf3 Lg5 8. Th5 +-;

B: 2. ... Le5 3. Tf5 Pd7 4. Lb3 Kc5 5. Le6.

In variant A dekt de zwarte loper het paard, in B andersom.

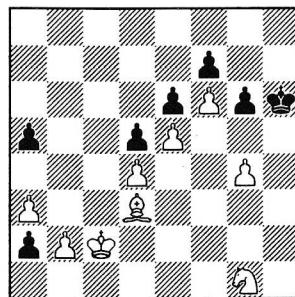
Typisch voor Prokop is de wijze waarop de stukken ver uiteen staan als spelers langs de rand van het veld trappelend van ongeduld om zich in het strijdgewoel op het voor-

alsnog lege middenterrein te storten. 'En', schrijft Greta Bergen-Frid, 'Wie smelt niet weg bij het zien van zijn strakke, lange damezetten?'. Een ander boek van Prokop heet 'De tover van het schaakdiagram'.

Overigens, de vrouw van Elias Canetti, de schrijver van 'Die Blendung' waar Fischer(le) in voorkomt, heeft een verhaal geschreven waarin een zekere familie Prokop overhaast (haast overbodig om te schrijven) Rusland verlaat, in welk verhaal de zoon des huizes Bobby heet en een harteloze egoïstische maniak is (fl 22,90, doorgebladerd bij het moderne antiquariaat van Boekhandel Ulysses in Den Haag).

Van het zeldzame boek met Prokop's verzamelde studies tot-dan-toe getiteld '212' bezit ik een exemplaar van de Tsjechische versie. De oplossingen bieden geen commentaar behalve het telkens opduikende woordje echo.

De volgende studie is in meerdere opzichten een bijzondere. Bijzonder omdat ze van de hand van Nico Cortlever is, een nog steeds ondergewaardeerd dubbeltalent, en omdat ze illustratief is voor de ideeën rondom het idee van zetkeuze dat het concept van echo eigenlijk impliceert ('als je zo, dan ik zo, maar als je zus, dan ik zus, of juist ook zo').

N. Cortlever, eerste publikatie, 1995, +, 11.66

1. Pe2 a1D 2. Pc1 g5 3. Lb5 Kg6/h7 4. La4 Kh6 5. Lb3 Kg6/h7 6. La2 a4 7. Lb1 Kh6 8. Pd3 Kg6/h7

9. Pc5 en nu:

A: 9. ... Kh6 10. Pxa4 Kg6/h7 11. Pc5 Kh6 12. Pd3 K~ 13. Pc1 Kh6 14. La2 Kh7 15. a4 en wint;

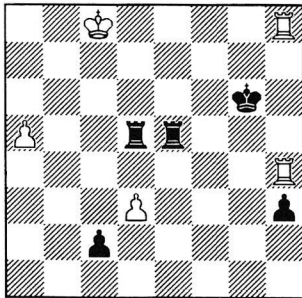
B: 9. ... Kh7 10. Kc1† (niet 10. Pxa4 Kh6 en 11. Dxb2) Kh6 11. Pd3 Kg6/h7 12. Pe1† Kh6 13. Pc2 en wint.

Deze studie is gebaseerd op een compositie van Froim Simkhovich die er destijds (in 1938) niet in slaagde zijn idee van 'strategie-verandering' te realiseren. Bij 'strategie-verandering' zou wit zijn doel bereiken als hij maar niet aan zet zou zijn, maar nu dat wel zo is, moet hij noodgedwongen omzien naar een ander plan. Cortlever slaagt er niet alleen in het gegeven *wel* te realiseren, maar hij plakt er ook nog een voorspel aan vast, waardoor de spelverwisseling wederkerig optreedt, afhankelijk van zwarts zet. (stelling na 9. Pc5) Als zwart nu pas 9. a4 zou hoeven doen, dan zou wit eerst moeten kiezen en kan zwart pat afdwingen. Maar waarom dan a4 al op de zesde zet gespeeld, en niet gewacht? De zwarte koning kan zich immers toch op elk gewenst veld in de driehoek g6/h6/h7 ophouden? Maar na 7. Lb1 is het paard bevrijd en volgt 8. Pd3. Staat daarentegen de zwarte koning op g6 en speelt deze 8. ... Kh6 dan volgt 9. Kc1 en nu 10. Pe1† en wint, of indien zwart alsnog 9. ... a4 speelt 10. Pc5 Kg6/h7 11. Kc1† Kh6 met terugkeer van het witte paard (als in variant A). Staat de zwarte koning daarentegen op h6 dan volgt 8. ... Kg6 9. Pe1 a4 10. Kc1† Kh6 11. Pc2 en wint. Samenvattend verliest zwart ofte wel voortijdig het tempo a4, of er is geen patresource wanneer 'het zover is'.

In deze studie is de echo niet in de gelijkvormigheid van het spel te vinden, maar in de rolwisseling tussen 'verleiding' en 'oplossing' van de beide hoofdvarianten.

De Cortlever-studie is een voorbeeld van parallel gevormde echo. Een

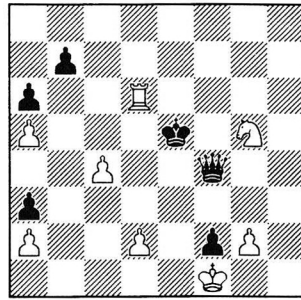
seriele, successieve, echo is nog moeilijker en mooier, want volledig als terloops geïntegreerd in de melodie van het oplossingsverloop, en dus zeldzamer.

M. Gogberashvili, Philidor 200 Memorial Tourney, 1994, 3e Prijs, =, 302.50

1. Th8h6† Kf5. Indien 1. ... Kf7 dan 2. Th7† Ke6 3. T4h6† Kf5 4. Th5† Kf4 5. Th4† Ke3 6. Txb3† Kd2 7. Th2† Kc3 8. Tc7† Tc5 9. Txc2† Kxc2 10. a6 =, na 1. ... Kf5 wordt de witte toren naar c6 ipv c7 gedwongen. 2. T4h5† Kf4 3. Th4† Ke3 4. Txb3† Kd2 5. Th2† Kc3 6. Tc6† Tc5 7. Txc2† Kxc2 maar na 8. d4 Txc6† 9. Kb7 Tee6 en 10. d5 is het toch remise.

En wat dacht u hiervan?

L. Prokes, Endspielstudien, 1911, 2e Prijs, +, 3101.54

1. Td4 Dg3 (1. ... Df6 2. Td7 Dc6 3. Pf3† Kf6 4. Tf7†) 2. Td5† Kf4 3. Ph3† Ke4 4. Pxf2† Kf4 5. Ph3† Ke4 6. Pg5 (even thuis op doorreis) Kf4 7. Pe6† Ke4 8. Pc5† Kf4 9. Tg5 Dh2 10. Pe6† Ke4 11. Ke2 Dd6 12. Pc5† Kf4 13. g3† en wint. De weerlegging 11. ... f1D† moest even worden weggewerkt, vandaar de reuze-scharnier gevormd door de zetten drie tot zeven.

PS

In de late jaren 60 liep ik in Tilburg bij Professor Euwe college. Hij

onderwees ons in de METHODOLOGIE DER AUTOMATISCHEN INFORMATIEVERWERKING. Vele discussies heb ik mogen bijwonen over multiprogrammering, multiprocessing en de voor- en nadelen van (het eventuele gebruik van) de zogenaamde dual purpose punch card!

Later heb ik ooit Fred van der Vliet bijgestaan om de toenmalige FIDE-president een interview af te nemen. (*Mijnheer Euwe, is de kans inderdaad niet denkbeeldig dat U na het bereiken van het Emeritaat wederom daadwerkelijk aan het schaakbord gaat plaatsnemen?*)

Als ik nogmaals de gelegenheid krijg aangeboden om deze kolommen te penetreren dan zal ik graag enige mededelingen publiceren die een nieuw licht over deze opmerkelijke man (Professor Euwe) zullen doen verspreiden. ◀

